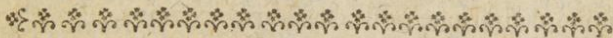

tum et infinitum. Ille est, qui certum quid significat sine expressa negatione, e. gr. *homo*. Hic est, qui indefinite rem significat, e. gr. *non homo*. 4) *Terminus distinguitur in absolutum et comparatum.* *Terminus comparatus* est, qui exhibet notionem, sine relatione ad aliam ideam, non intelligibilem. Sic e. gr. si dixerō, Goliath est *maior* respectu scilicet Davidis, tum non possum intelligere, quo modo Goliath *maior* dicatur, nisi simul tibi repraesentas Davidem vel alium quemcumque, cuius respectu maior appellatur. *Terminus absolutus* est, qui intelligi potest sine relatione ad alterum terminum, e. gr. *homo*. 5) *Terminus dipefcitur in abstractum et concretum.* Ille est, qui affectionem sine subiecto denotat, e. gr. *pietas*. Hic est, qui affectionem et subiectum, cui affectio competit, simul significat, e. gr. *pius*. *Terminus distinguitur in terminum materialiter sumtum, et, formaliter acceptum.* Nonnumquam scilicet sumitur terminus aliquis pro litteris et syllabis, ex quibus constat, ita, vt praeponi queat, *haec vox, hoc vocabulum*. Quam acceptio- nem termini veteres vocant *suppositionem* termini *materialem*, e. gr. si dicis: *virtus* est generis feminini, item *virtus* est bisyllabum; tunc vox *virtus* accipitur in *suppositione materiali*. *Formaliter* accipitur terminus, cum terminus sumitur pro idea quadam siue notione, quae termino significatur, cum e. gr. dico: *virtus* est habitus, item, *virtus* nos felices reddit, tunc terminus *virtus* accipitur in *suppositione formali*. Reliquas diuisiones, aut exigui vsus, aut ex ipsis vocibus facile intelligendas, aut ex vsu frequentiori cognitatas, aut in antecedentibus expositas, hic reticemus.

CAPVT III.

DE

DEFINITIONIBVS.

§. 147.

DEFINITIO est notio rei distincta completa, sermone siue oratione expressa. Ipse terminus vel res, quae definitur, dicitur *definitum*.

Haftenus

Hactenus actum est de ideis, *Cap. I.* itemque de signis idearum siue terminis *Cap. II.* Cum vero idea completa, terminis expressa, vocetur *definitio*; intelligitur, doctrinae de ideis itemque terminis commodissime doctrinam de definitione subiungi.

§. 148. *Ex definitione definitionis patet, in definitione debere recenseri notas characteristicas, definitum ab aliis rebus discernentes. Demonstr.* Cum definitio sit notio rei definitae distincta, sermone siue oratione expressa (§. 147.); notio autem distincta tum adsit, cum recensentur sigillatimque sistuntur notae characteristicae, rem repraesentatam ab aliis rebus inter-noscentes (§. 75.): patet, in omni definitione recenseri debere notas characteristicas, rem definitam ab aliis rebus inter-noscentes.

§. 149. *Ex quo porro colligitur, non omnium rerum ideas, quas hominum intellectus capit, definitione posse ab hominibus declarari. Demonstr.* Cum definitio sit notio distincta, sermone expressa (§. 147.); omnium autem rerum distinctae notiones haberi nequeant (§. 81.), analysisque notionum in infinitum institui non possit (§. 97.): apparet hinc ratio, cur omnium rerum ideas, quas hominum capit intellectus, ab homine definitione posse declarari, negamus.

Quemadmodum vero non opus est, ut analysin notionum in infinitum instituamus (§. 97.): ita quoque non opus est aliquando definitione, cum saepius confusa rei notio nobis sufficiat. Nimiam itaque *Philosophicam* siue excessum in definiendo veterum reiecit, inter quos fuisse, accepimus, qui ne olus quidem circa definitionem emtori videri volebant.

§. 150. *Non autem sufficit, qualescumque notas characteristicas in definitione enumerare, sed eiusmodi omnino notae characteristicae in definitione recenseri debent,*

vent, quae sufficiunt, ad rem definitam ab omnibus aliis rebus, in omni casu, in omni statu et tempore, discernendam. Demonstr. Cum definitio sit notio rei completa (147.) notionem autem completam tum deum de re aliqua nobis formare censeamus, cum rem ita nobis repraesentamus, vt notas characteristicas eiusmodi nobis sigillatim sistamus, speciatimque enumerare queamus, quibus res repraesentata ab omnibus aliis rebus, in omni casu, statu et tempore, potest distingui (§.88.): manifestum est, in definitione eiusmodi notas siue characteres esse recensendos, quibus res definita siue definitum ab omnibus aliis rebus, in omni casu, in omni statu et tempore, potest discerni.

§. 151. Hinc consequitur illud, notas, in definitione recensitas, debere esse eiusmodi, vt 1) aliis rebus, praeter definitum, non conueniant, 2) conueniant omnibus ac singulis sub definito comprehensis, vel speciebus, vel indiuiduis.

§. 152. Definitio dicitur *latior* suo definito, si eiusmodi notas characteristicas exhibet, quae aliis rebus, praeter definitum, conueniunt. Definitio vero *angustior* dicitur suo definito, si eiusmodi notas sistit, quae omnibus, sub definito comprehensis, competunt.

Sic e. gr. si defines *Deum* per substantiam intelligentem, tunc definitio latior esset suo definito, quia notae hae, de Deo recensitae, possunt ad plura extendi, quam ad Deum. Anima enim, et angeli, sunt etiam substantiae intelligentes. Si vero *hominem* defines per animal eruditum, tunc haec definitio esset angustior suo definito, quia non ad omnia indiuidua, sub specie *hominis* comprehensa, potest applicari.

§. 153. *Definitio non debet esse latior, neque angustior, suo definito. Demonstr.* Cum in definitione

non

non debeant eiusmodi notae recenseri, quae aliis rebus, praeter definitum, conueniunt (§. 151.); eiusmodi autem definitio, in qua notae recensentur, quae aliis rebus, praeter definitum, conueniunt, sit *latior* suo definito (§. 152.): consequens est, ut definitio non debeat esse *latior* suo definito. Porro, cum in omni definitione eiusmodi notae enumerari debeant, quae omnibus, sub definito comprehensis, conueniunt (§. 151.); illa autem definitio, in qua notae exhibentur, quae non omnibus, sub definito comprehensis, conueniunt, dicatur *angustior* suo definito (§. 152.): palam est, definitionem non debere esse angustioiorem suo definito.

§. 154. *Definitio debet esse adaequata suo definito.*
Demonstr. Cum definitio neque *latior*, neque *angustior* esse debeat suo definito (§. 153.): nihil aliud relinquatur, quam, ut definitionem debere adaequatam suo definito esse, affirmemus. Poterat haec praepositio ita quoque demonstrari. Concipe tibi definitum, tamquam totum, et ipsam definitionem, siue complexum notarum caracteristicarum, totum constituentium, tamquam partes. Iam vero cum omnes partes simul sumtae sint ipsum totum (per princ. ontol.): omnes partes simul sumtae debent esse toti aequales. Alias enim totum sibi ipsi esset inaequale (quod absurdum.) Ex quo conficitur, notas caracteristicas, tamquam partes rei definitae, simul sumtas, debere esse aequales toti siue definito, siue, quod idem est, definitionem debere esse adaequatam suo definito, i. e. debere aequale patere, quam ipsum definitum.

§. 155. *Hinc intelligis, definitionem cum definito debere reciprocari siue esse reciprocam.* *Demonstr.* Cum
 defini-

definitio debeat esse adaequata definito (§. 154.), notaeque adeo characteristicae, in definitione recensitae, debeant aequale patere, ac definitum ipsum (§. 153.): intelligis, notas characteristicas posse in locum definiti substitui, et definitum rursus poni posse loco notarum characteristarum. Quo in casu definitio cum suo definito reciprocatur. Ut adeo recte philosophi praecipiant, definitionem cum suo definito reciprocari debere.

Sic e. gr. potes dicere, omnis *spiritus* est substantia intellectu et voluntate praedita, et, omnis substantia, intellectu et voluntate praedita est *spiritus*.

§. 156. *Hinc manifestum fit, definitionem et definitum esse reuera eadem. Demonstr.* Cum enim definitio cum definito suo debeat reciprocari (§. 155.), adeoque cum definito suo ita commutari possit, ut definitio in locum definiti, salva omni mutatione possit substitui: patet, definitionem et definitum esse reuera eadem. Eadem enim dicuntur, quae sibi mutuo possunt substitui (*per princ. metaphys.*)

§. 157. *Cui itaque conuenit definitio, eidem quoque conuenit definitum. Demonstr.* Quia definitio et definitum sunt eadem (§. 156.): palam est, omni illi, cui conuenit definitio, definitum quoque competere debere (*per princ. identit.*).

Ex hac propositione ceteras quoque, huc pertinentes, philosophorum regulas intelligis: Cui conuenit definitum, eidem quoque conuenit definitio. Cui non conuenit definitio, eidem nec conuenit definitum. Cui non conuenit definitum, eidem nec conuenit definitio.

§. 158. *Definitionem non debent ingredi modi siue accidentia. Demonstr.* Modi siue accidentia sunt eius-

B A V M. L O G.

E

m o d i

modi affectiones siue praedicata, quae rei alicui non constanter et perpetuo insunt (*per princ. Ontolog.*), adeoque modi siue accidentia non sufficiunt, ad rem aliquam, ab omnibus aliis rebus, *omni tempore*, discernendam. Cum vero in definitionibus eiusmodi notae debeant recenseri, quae rem definitam, ab omnibus aliis rebus, in *omni tempore*, distinguunt (§. 150.): intelligitur, definitionem non ingredi debere modos siue accidentia.

Sic e. gr. falsa esset definitio, si hominem definire per animal *eruditum*. *Eruditum* esse est accidens hominis, eademque eruditio non constanter inest, adeoque per eruditionem homo ab omnibus aliis rebus, in omni tempore, non potest distingui.

§. 159. *Ex quo conficitur, in definitione recenseri debere essentialia et attributa rei definitae. Demonstr.* Cum in definitione notae enumerari debeant, quae sufficiunt ad rem definitam ab omnibus aliis rebus, in omni tempore discernendam (§. 150.): consequens est, ut in definitione enumerari debeant notae, quae rei definitae perpetuo et constanter insunt. Ea vero, quae rei perpetuo et constanter insunt, quaeque rationem sui sufficientem in essentia rei habent, dicimus *attributa essentialia* (*per princ. Metaphys.*). E. patet, in definitionibus attributa siue essentialia enumerari debere, per quae res definita ab omnibus aliis rebus in omni tempore potest distingui.

§. 160. *In definitionibus uti debemus terminis clariis. Demonstr.* Definitio est idea distincta, oratione expressa (§. 147.). Cum vero idea tum demum sit distincta, cum notas characteristicas nobis clare repraesentamus (§. 78.): consequens est, ut in definitionibus

notas

notas characteristicas clare nobis repraesentare debeamus, siue ita, vt easdem possimus a se inuicem discernere (§. 64.) Hinc sequitur, vt in recensendis notis characteristicis eiusmodi terminis vti debeamus, quibus responder notio clara. Terminus, cui adhaeret notio clara, dicitur *clarus*. E. in definitionibus vti debemus terminis claris.

§. 161. Quo ipso intelligis, definitiones non debere esse obscuras.

§. 162. *Ad claritatem definitionum multum confert, si termini, definitionem ingredientis, prius definiantur et rite determinentur. Demonstr.* Si enim terminos, definitionem ingredientis, iam antea definiuisti; tunc de terminis, definitionem ingredientibus, distinctam ideam habes (§. 147.), adeoque non possunt non quoque termini definiti esse clari. Vti ita intelligas, ad claritatem definitionum multum conferre, si termini, definitionem ingredientis, fuerint ante rite explicati.

Quod quidem, si vquam, in ordine certe systematico, obseruari debet. Obseruauit quoque id ipsum prae ceteris Cel. WOLFIVS, qui in toto suo systemate ita definitiones disposuit, vt notae partiales, in definitionibus subsequen- tibus occurrentes, prius accurate definiuerit. Sic e. gr. cum WOLFIVS *mundum* definit in *Cosmolog. Lat. p. 48.* per se- riuem entium finitorum, tam simultaneorum, quam successiuorum, inter se connexorum; definiuit iam antea in *Ontologia* §. 837. quid sit *ens finitum*, item, quid sit *ens simultaneum et successiuum*, explicauit in *Ontolog. §. 569.* quid sint *connexa*, definiuit §. 10. *Ontolog.* Vt adeo mirer, posse Wolfianas definitiones, in quibus termini occurrentes semper explicantur in antecedentibus, a nonnullis accusari obscuritatis. Conf. *Praefatio Philosophiae meae definitiuae praemissa.* Quousque autem in definiendis terminis, definitionem ingredientibus, debeas progredi; discere potes ex iis, quae de analysi notionum disputauimus (§. 97.).

§. 163. *Definitio non debet idem per idem explicare. Demonstr.* Cum enim definitio sit idea distincta (§. 147.): consequens est, vt definitio, idem per idem explicans, sit definitio nulla. Dum enim idem per idem explicatur; non notae characteristicae definiti, sigillatim enumerantur, quia notae characteristicae rei alicuius, et res ipsa, a se inuicem differre debent.

E. gr. si nonnulli scholasticorum definiunt *quantitatem* per accidens, a quo res dicitur *quanta*; tunc cum termino *quantus* eandem notionem confusam iungunt, quam *quantitati* tribuunt, nullas vero recensent notas characteristicas, per quas *quantitas* agnoscitur. Idem enim est, ac si dicerent, *quantitas* est, cum res est *quanta*, i. e. *quantitas*. Hic tamen probe obserues, definitionem identicam nonnumquam legitime adhiberi. Cum scilicet terminus concretus fuerit in antecedentibus definitus, et in subsequendis terminum abstractum ita definiueris, vt terminus concretus, ab abstracto descendens, definitionem abstracti ingrediat; tunc nihil peccatur. Sic e. gr. si definiuisti *sapientem* per illum, qui eligit optimum, et huic definitioni statim, subiungis hanc: *sapientia* est perfectio mentis, qua quis est sapiens, tunc haec definitio, identica licet sit, admitti potest in ordine systematico. Idem enim est, ac si diceres: *sapientia* est perfectio mentis, qua quis eligit optimum. WOLFIVS definit in *Ontolog. Lat. p. 496. ens verum* per eiusmodi ens, in quo datur veritas. Haec definitio merito exploderetur, nisi §. antecedenti definiuisset *veritatem* (metaphysicam scil.) per ordinem eorum, quae enti conueniunt.

§. 164. *Vides hinc, definitiones per synonyma non esse admittendas. Demonstr.* Qui definitiones per synonyma formant, ille terminos adhibet, qui habent eundem significatum cum definito (§. 147.), adeoque definitiones synonymicae idem per idem explicant. Cum vero definitio non debeat idem per idem explicare (§. 163.): intelligitur, definitiones per synonyma non esse admittendas.

E. gr.

E. gr. definitio *infiniti* per id, quod nullos habet fines est synonymica. Infinitum enim esse et carere finibus sunt synonyma grammatica.

§ 165. *Ex quo porro apparet, definitum minus ingredi debere definitionem. Demonstr.* Si enim definitum ingreditur definitionem; tunc definitum per definitum explicas, adeoque idem per idem definitis. Cum vero definitio, idem per idem explicans, sit nulla nec admitti debeat (§. 163.): liquet, definitum minus ingredi debere definitionem.

§ 166. *Cauendum est, ne termini, qui definitionem ingrediuntur, definiantur rursus per ipsum definitum. Demonstr.* Terminis, qui definitionem ingrediuntur, recenseri debent notae characteristicae, sufficientes ad rem definitam ab omnibus aliis rebus, in omni casu, statu et tempore, discernendam (§. 150.), adeoque termini, definitionem ingredienti, definitum plenius et clarius explicare debent. Si itaque terminos, qui definitionem ingrediuntur, et definitum explicare debent distinctius, explicas rursus per definitum; tunc reuera definitum per definitum explicas, adeoque formas definitionem identicam. Cum vero eiusmodi definitio, quae idem per idem explicat, sit definitio deceptrix, aut potius nulla, nec debeat admitti (§. 163.): apparet hinc ratio, cur cauendum esse affirmemus, ne termini, qui definitionem ingrediuntur, definiantur rursus per ipsum definitum.

E. gr. si quis *sapientiam* per habitum eligendi optimum definit, et *ro eligere optimum* explicat, ita, vt, *eligere optimum*, nihil aliud esse, dicat, quam *sapienter agere*; tunc contra hanc regulam peccat. Re enim ipsa definitio sapientiae ita se habebit: *sapientia est habitus sapienter agendi*. En! definitionem identicam.

§. 167. Cum terminus, definitionem ingrediens, per definitum explicatur, dicitur *committi circulus in definiendo*. Hinc WOLFIVS *circulum* in definiendo dicit esse vitium, quo in definitione admittitur terminus, cuius definitionem ingreditur definitum.

Exemplum circuli vitiosi habes in obseruatione præcedenti. Cur vero hoc vitium dicatur circulus, ratio in apri- co est, vberiusque in recitationibus coram demonstrabitur.

§. 168. *Circulus in definiendo sollicite est euitandus*. *Demonstr.* Cum enim cauendum sit, ne terminos, definitionem ingredientes, per definitum explicemus (§. 166.); tum autem, cum terminos, definitionem ingredientes, per definitum explicamus, *circulum* committamus, (§. 168.): palam est, *circulum* in definiendo esse sollicite vitandum.

§. 169. *In definitionibus non uti debemus terminis vagis, indeterminatis et impropriis, siue metaphoricis; sed utendum est terminis propriis et fixis*. *Demonstr.* Cum philosophus in omni omnino sermone vti debeat terminis propriis (§. 141.) itemque fixis (§. 135.), adeoque translatos et vagos terminos respuat (§. citat.), multo magis in definiendo vitandum est terminis fixis et propriis, et impropriis vagique sunt ex definitionibus excludendi. In definitionibus enim condendis id intendimus, vt aliis significemus, quomodo res definita ab omnibus aliis rebus, in omni casu et tempore, possit discerni (§. 150.): requiritur itaque, vt nos alii definientes intelligant. Cum vero ab aliis vix vel ne vix quidem intelligamur, si terminis impropriis et vagis vsi fuerimus (§. 141.): intelligitur, in definitionibus esse adhibendos terminos proprios et fixos, vagosque et improprios ex iisdem esse proscribendos.

Si terminus metaphoricus, siue improprius, in definitione quadam adhibetur, tunc debet antea definitione explicari, et

ita

ita a sensu aequiuoco liberari. E. gr. WOLFIVS definit *legem* per normam, siue regulam, secundum quam actiones nostras conformare obligamur. Vtitur hic WOLFIVS voce metaphorica *normae*, siue *regulae*. Sed recte vtitur, quia, quid sit *norma*, siue *regula*, in systemate suo iam determinavit. Per *normam* enim nihil aliud intelligit, quam propositionem, quae determinat actiones nostras, i. e. quae aliquid vel agendum, vel fugiendum dicitur.

§. 170. In definitionibus formandis debemus terminos adhibere in recepto significato. *Demonstr.* Cum philosophus sine necessitate ab usu loquendi et recepto verborum significato recedere non debeat (§. 145.): definitiones quoque ita instruat, ut terminos adhibeat in iisdem, qui usu loquendi sunt recepti.

§. 171. In definitionibus abstinendum est a terminis, qui negationem inferunt; siue, quod idem est, definitio negatiua non est toleranda. *Demonstr.* Cum in definitionibus clarius debeamus characteres euoluere, quibus definitum ab omnibus aliis rebus, in omni casu et tempore, internoscatur (§. 150.): debemus per definitionem declarare, quid res sit. Cum vero, si negatiuis vti fuerimus definitionibus, non dicamus, quid res sit, sed, quid res non sit; patet, finem definitionis in definitionibus negatiuis non obtineri, adeoque definitiones negatiuas pro definitionibus non esse habendas.

Fit tamen persaepe, ut ob intellectus nostri imbecillitatem positiua rei attributa perspicere nequeamus. Hinc tolerandae nonnumquam definitiones negatiuae; sed NB. in eo casu, ubi versamur in euoluendis notis characteristicis notionum contradictorie et immediate oppositarum, tertium aliquod non admittentium. Hoc enim in casu, explicato contradictorie opposito vno, alteri tribuunt characteres contradictorie oppositi. Sic e. gr. *ens compositum et simplex* sunt sibi ita opposita, ut tertium aliquod non admittant. Si igitur explicasti *ens compositum* per eiusmodi *ens*, quod constat partibus, a se inuicem distinctis,

stinis, sed inter se connexis; poteris ens simplex definire per illud ens, quod non habet partes: id quod non licet, si versatus fueris in terminis, qui non sunt contradictorii. Absurde defines *hominem*, quod non sit angelus. Inter angelum enim et hominem multa adhuc dantur tercia.

§. 172. In accurata definitione *genus et differentia specifica* requiritur. *Demonstr.* In omni definitione enumerantur characteres, qui ceteris tantum competunt speciebus rerum, adeoque significare debent, quomodo species altera ab altera differat (§. 148.). Cum vero inter hos characteres semper quidam deprehendantur, qui sunt communes rei definitae cum aliis speciebus, adeoque specierum exprimant similitudinem, intelligitur, nonnulla attributa, in definitione recensita, *genus* exprimere (§. 107.). Cum etiam eiusmodi characteres allegari debeant, quibus res definita, tamquam species ab omnibus aliis speciebus dignoscatur (§. 150.): manifestum est, definitionem quoque constare debere *differentia specifica* (§. 117.).

§. 173. Definitio dispescitur cum a veteribus, tum a recentioribus philosophis in *nominalem* et *realem*. Eadem hac utuntur appellatione cum veteres tum recentiores; at aliud quid illi per definitionem *nominalem* et *realem* intelligunt; aliud vero quid hi per definitionem *nominalem* et *realem* indicant.

§. 174. Per definitionem *nominalem* intelligimus eiusmodi definitionem, qua enumerantur notae siue attributa, quae sufficiunt ad rem definitam, ab omnibus aliis rebus, in omni casu, statu et tempore, distinguendam.

Aristorelici per definitiones *nominales* intelligebant *grammaticas* vocum explicationes. Huc referebant α) *etymologiam*, qua in vocis definiendae originem et stirpem inquiritur; β) *synony-*

onymiam, qua aliae idem significantes voces adducuntur; *γ) homonymiam*, qua affertur multiplex vocis significatio. Itaque veterum definitio nominalis, quam *ὀνοματολογίαν* quoque appellabant, respondebat semper quaestioni: *quid vox significet?* Sed ipsorum definitio realis rem ipsam exhibebat, adeoque respondebat quaestioni: *quid res sit?* Eiusmodi autem definitionem nominalem, siue vocum explanationem, relinquimus, Grammaticis, cum in definitionibus nominalibus formandis philosophus id agere debeat, ut notas recenscat, quae declarant significatum termini definiti. Sic e. gr. definitio nominalis *spiritus* est, cum vocem *spiritus* ita determinas, ut per *spiritum* nihil aliud intelligas, quam substantiam intellecta et voluntate praeditam.

§. 175. *Realis definitio* recentioribus est notio distincta, quae exponit rei definitae genesin, seu modum, quo fieri vel formari potest. WOLFIVS ita eam definit: *realis definitio* est, quae exponit modum, quo aliquid fieri potest. Conf. *Log. Lat.* §. 194.

Sic e. gr. WOLFIVS *tristitiae* definitionem realem supeditat in *Psychol. empir. lat.* p. 470. cum eam definit per affectum, qui in nobis oritur ex opinione rei praesentis, quam nobis confuse, tamquam malum haud paruum praesentamus. In hac enim definitione exponitur, quomodo oriatur in nobis tristitia, adeoque modum, quo fieri potest in nobis tristitia, explicat. Dicitur alias haec definitio realis *definitio genetica*, quia rei genesin siue ortum, et causas exponit.

§. 176. *Definitiones nominales sunt arbitrariae.* *Demonstr.* In definitione nominali recensentur attributa, rem definitam ab omnibus aliis rebus, in omni casu et tempore, distinguuntia (§. 174.). Cum vero vnus rei plura dentur attributa (*per princ. Metaphys.*): patet, definitiones nominales a variis varie formari posse, adeoque esse arbitrarias, siue, quod idem est, in cuiusvis positum est arbitrio, quodnam ex pluribus attributis allegare velit.

Potest quis aliud aliudue rei definitae attributum in definitione enumerare; modo attributum enumeratum α) sit eiusmodi, vt sufficiat ad rem definitam ab omnibus aliis rebus discernendam, β) sit attributum aliquod, ex quo cetera, quae rei definitae competunt, legitimo nexu deduci possunt. Caue itaque, putes, alterum statim errare et labi, si non eadem tecum definitione nominali fuerit vsus.

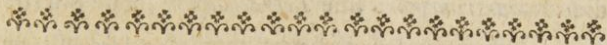
§. 177. Ex indole definitionis nominalis patet, non omnia attributa et characteres, qui rei definitae competunt, esse enumerandos; modo ea recensentur praedicata, quae sufficiunt ad rem definitam ab omnibus aliis rebus discernendam, et ex quibus cetera deduci possunt.

Cauendum vero est, ne existimemus, quempiam omnia ea rei attributa vel negare prorsus, vel in dubium vocare, quae in definitione non enumerantur. Contra hanc cautionem peccari subinde video, cum controuersias Wolfianas lego. Sic e. gr. cum *WOLFIVS animam* definit per substantiam, quae sit praedita vi repraesentatiua vniuersi, pro situ corporis organici; hanc definitionem ex eo capite impugnari memini, quia nulla in eadem mentio sit libertatis. Itaque *WOLFIVM* negant admittere libertatem animae, quia ipsa definitio animae libertatem nullam adferat. De his plura coram.

§. 178. Ex his intelligi potest: α) Omnia finita posse definiri realiter, quia omnia habent ortum, qui ortus inuestigari potest. β) Realem definitionem de Deo dari non posse, γ) Ad realem definitionem formandam requiri, vt causas obiecti inquiremus, vt, quid earum quaelibet ad hoc producendum contulerit, dispiciamus. δ) Hinc patet, cur plurimarum rerum nullas habeamus definitiones reales. Cum enim causas et ortum plurimarum rerum ignoremus; mirum non est, multarum rerum nullas dari a nobis posse definitiones reales.

§. 179. A definitione differt *descriptio*. Sicut in definitione notae characteristicae enumerari debent, quae sufficiunt ad rem definitam ab omnibus aliis rebus, in omni casu et tempore discernendam (§. 150.): ita contra in descriptione notae allegantur, quae rei descriptae non perpetuo et constanter, sed ad tempus competunt, ut adeo *descriptio* nihil aliud sit, quam notio rei distincta, incompleta, oratione expressa.

E. gr. Si dico *atramentarium* est vasculum ligneum, in mensa constitutum, et continens liquorem nigrum, ducendis lineis et litteris aptum; tunc atramentarium describo. Notae enim hae atramentario non perpetuo competunt. Descriptiones sunt indiuiduorum; quae autem definiuntur, abstracta sunt, et maxime in classe specierum constituuntur.

CAPVT IV.

DE

DIVISIONIBVS.

§. 180.

QVEMADMODVM ens aliquod, ex pluribus partibus compositum, generatim *diuidere* dicimus, si illud resolvimus in suas partes; ita logice quoque ideam aliquam totalem, et plures determinationes complectentem, diuidere solemus, si illam resolvimus in ideas suas particulares. Vniuerse itaque et generalius *diuisionem* definimus per resolutionem totius in partes suas. Id ipsum, quod diuiditur et in partes suas distribuitur, dicitur *diuisum*. Ipsae autem partes, in quas diuisum resolvitur, dicuntur *membra diuidentia*.

Doctrinae de definitionibus subiungunt cum veteres tum recentiorum nonnulli caput de diuisionibus. Idque iure meritoque